



## Maanantaivieras

Hannu Korhonen

SAVON SANOMAT

1.8.2016

# Korhonen, pyhimys vai varakas?

uomen yleisimmän sukunimen, Korhosen, merkitystä on yritetty arvailla monin tavoin.

Lönnrotin sanakirja tuntee 1800-luvulta vain yhden saman näköisen sanan "korho", jonka synonyymejä ovat "karho" ja "karhe" ja niiden selityksenä "pöyhitty heinäkasa".

Ne koholla on olle on etsitty selitykseksi muun muassa ylpeyttä, vaurautta, suoraselkäisyyttä ja huonokuuloisuutta.

Nimen alkuperää olisi viisainta etsiä Karjalasta, jossa sen tiedetään esiintyneen varhain henkilön- tai paikannimenä. Kotimaisten kielten keskuksen karjalan kielen verkkosanakirja tuntee verbin "korhota" ja antaa sille kaksi erilaista merkitystä: 'kohota, nousta' ja 'vaurastua, rikastua'.

Karjalan kannaksella Korhosia ja Korholoita oli vanhastaan ainakin Jääskessä, Metsäpirtissä ja Kurkijoella. Geenisukututkimuksen perusteella viimeksi mainittua on pidetty Savon Korhosten

lähtöpaikkana.

**Äskettäin** esitettiin, että Korhonen-nimen takana olisi kreikkalainen pyhimysnimi Georgios. Nimi viittaa 200-luvulla eläneeseen Pyhään Suurmarttyyri Georgios Voittajaan.

Maineikkaan Georgioksen nimi on saattanut kulkeutua Karjalaan munkkien mukana ja muuntua paikallisten käytössä muotoon Korga tai Korha. Nimi on voinut päätyä Kannakselle myös Laatokan länsirannalla Taipaleen kautta kulkenutta kauppätietä pitkin.

Taipaleen kupeella on ollut jo 1400-luvulla vahva Korhos-keskittymä. Siitä kertovat paikannimet Korhola, Korholanjaama, Martinkorhola, Mäki-Korhola, Korholan järvi ja Korholan joki.

Korholanjaama ja Martinkorhola olivat käytössä vielä suomalaisissa 1930-luvun kartoissa, vaikka Korhosia ei ollut asunut alueella enää 1500-luvullakaan. Korholanjaama on säilynyt nykykartoillakin.

**Savonlinnan** läänissä on ennen vuotta 1571 kirjattu yli 600 suomalaisiksi tulkittua sukunimeä. Korhosia ja yli sataa muuta pidettiin myöhemmin vanhoina savolaisperäisinä suursukuina. Savon vanhimmissa tuomiokirjoissa Korhosia mainitaan 1560-luvulla joka pitäjässä sekä lautamiehinä että oikeudenkäynnin osapuolina.

Korhosia esiintyi muuallakin – Oulun seudulla ja Satakunnassa – jo 1500-luvun lopulla. Ellei DNA-tutkimus tuota aivan uutta tietoa, ikuisiksi arvoitukseksi jää, ovatko nämä Korhoset sukulaisia keskenään. Järjestelmällistä väestökirjanpitoahan ei Suomessa ollut ennen 1500-luvun puoltaväliä.

1600-luvun alkupuolelta lähtien Korhosia on asunut runsastuvasti

**Arvoitukseksi jää, ovatko nämä Korhoset sukulaisia keskenään.**

myös Sotkamossa ja pien-Savossa. Käkisalmen läänin tuomiokirjakortistossa mainitaan Korhosia Ilomantsista Äyräpähän. Onpa Korhosista useita mainintoja Ruotsin ja Norjan suomalaismetstistäkin.

**Itäsuomalais-savolainen** sukunimijärjestelmä tiedetään hyvin vanhaksi. Tutkija Sirkka Paikkala arvioi, että rahvaan käytössä se saattaa olla laatuaan koko maailman vanhin.

Keskiajalta peräisin olevat sukunimet säilyivät vahvoina koko Ruotsin vallan ajan ja vielä autonomian ajallakin.

Periytyvyys on ehkä kuulunut itäsuomalaiseen nimijärjestelmään alusta lähtien. Se ei ollut tuontitavaraa, niin kuin myöhemmät suku- ja lisänimijärjestelmät, vaan perustui heimoyhteiskunnan omaan oikeusjärjestelmään.

Sukunimen säilyminen sukupolvesta ja sukuhaarasta toiseen on osoitus sen vahvudesta ja vaikiintuneisuudesta. Suku ei saanut

nimeään talon mukaan, vaan talot isännän mukaan. Niin syntyivät Savon lukemattomat Korholat.

**Itäsuomalaisten** sukunimien kestävyttä osoittaa sekin, että nainen säilytti sukunimensä myös avioiduttuaan. Tar-päätteestä (esim. Korhotar) alettiin luopua vasta 1800-luvulla.

Vanhan perhe- ja perintöoikeuden mukaan vaimo ei kuulunut niinkään miehensä kuin isänsä perheeseen. Siihen hän saattoi myös palata, jos jäi leskeksi, mukanaan myötäjäisinä tuotu henkilökohtainen omaisuus. Tähän ajatteluun sopi, että vaimo säilytti myös isänsä sukunimen.

Lyhyeksi jäi muutenkin se käytäntö, että naisen piti ottaa puolisonsa sukunimi. Se kesti vain vuoden 1929 avioliittolaista vuonna 1986 uusittuun sukunimilakiin saakka.

Kirjoittaja on juuri ilmestyneen Ritalammien Korhosten kuusi vanha sukupolvea -kirjan toimittaja.